

26 juni 1915

Belgische kinderen.

Te Roosendaal zijn heden terug onder leiding van de heer Kellenaers, te Leiden en mevrouw De la Faille, uit Antwerpen, 53 Belgische kindertjes uit de meest beproefde plaatsen van het land, Lier, Mechelen, Brussel, Kuregem, Dinant, Antwerpen en omgeving, aangekomen.

De kindertjes uit Lier, waar zeer veel armoede wordt geleden, en waar het rooms katholiek huisvestingscomité in de eerstvolgende weken zal gaan werken, worden bijeengebracht door burgemeester Schellekens, te Lier. Ook voor deze zeer moeilijke reis, die, door de zeer uiteenlopende streken, welke te bewerken vielen, 9 dagen duurde, had de Duitse overheid inzake vervoer en passen terug de grootst mogelijke faciliteiten verstrekt. Zeer prijst de directeur van het comité o.a. de krachtige medewerking der plaatselijke "Kommandanturen", die door bijzondere aanbevelingsbrieven het werk vergemakkelijken in streken, waar het nog minder bekend is.

Met deze zending is het 1000e kind door het comité in Nederland gebracht, en ook deze 50 kinderen zijn reeds allen geplaatst bij particulieren in Limburg en Gelderland.

27 juni 1915

Het Nederlandse comité tot steun van Belgische en andere slachtoffers heeft door tussenkomst van de Amerikaanse gezant in Den Haag speciaal ten behoeve van de Belgische schrijvers die thans in Nederland zijn 3000 gulden ontvangen; verder van het Belgische steuncomité te Soerabaya 2500 gulden. (Door deze gift is het totaal der uit Soerabaya gezonden bijdragen gestegen tot 75.000 gulden).

29 juni 1915

Met het stoomschip Copenhagen zijn gisteravond 522 Belgische vluchtelingen van hier naar Londen vertrokken.

2 juli 1915

Het stoomschip Copenhagen is gisteravond met 184 Belgische vluchtelingen van hier naar Engeland vertrokken.

4 juli 1915

Grensincidenten.

Het lid van de Tweede Kamer, de heer Vliegen, had op 21 juni tot de minister van oorlog de volgende vragen gericht, betreffende grensincidenten.

Is het waar, dat korte tijd geleden een aantal jonge Belgen in de buurt van Clinge door Nederlandse soldaten zijn gearresteerd, naar de grens gebracht en aan de Duitse autoriteiten zijn overgegeven? Zo ja, waarom en krachtens welke wetten of verdragen had deze handeling plaats?

Waarom hebben Nederlandse soldaten een Belg, die de grens overkwam, gewond, een andere Belg, zekere Dries, die hetzelfde deed, gedood?

Hierop is het volgende schriftelijke antwoord van de minister van oorlog ontvangen:

Blijkens daaromtrent ontvangen militaire rapporten zijn inderdaad korte tijd geleden in de buurt van Clinge enige aldaar rondzwervende jonge Belgen door Nederlandse militairen

aangehouden. Zoals zijzelf verklaarden, was smokkelen hun enig middel van bestaan. Van dergelijke lieden ondervindt de bevolking groot ongerief, terwijl zij weigeren om naar een kamp voor vluchtelingen te worden opgezonden. Om die reden worden ze over de grenzen geleid. Ook in dit geval werd aldus gehandeld; van een overgeven aan de Duitse autoriteiten is in dergelijke gevallen geen sprake. De Duitse grenswachten hebben hen zonder bezwaar doorgelaten.

De bevoegdheid van hetgeen geschiedde is te ontleen aan art. 33 van de wet op de staat van oorlog en beleg.

Volgens art. 23 van de wet op de staat van oorlog en beleg is het militair gezag bevoegd de toegang tot het verkeer binnen en het verlaten van het in staat van beleg verklaarde grondgebied te regelen overeenkomstig de eisen der algemene veiligheid.

Op grond van deze bepaling zijn bepaalde wegen aangewezen, waarlangs alleen het betreden van Nederlands grondgebied veroorloofd is. De Belgen, waarvan in de tweede vraag sprake is, waren buiten die wegen de grens overgekomen. Zij moesten dus door de grenswacht aangehouden worden. Zij gaven echter geen gehoor aan de herhaalde sommatie om halt te houden, waarop werd geschoten. De gedode Belg was tot driemaal toe bij herhaling "halt" toegeroepen, terwijl tweemaal in de lucht gevuurd was, alvorens het noodlottig schot werd afgegeven.

Overigens kan worden medegedeeld, dat het instellen van een strafvervolging ter zake van de hier bedoelde grensincidenten nog een punt van overweging uitmaakt bij de bevoegde autoriteiten.

6 juli 1915

Het stoomschip Copenhagen is gisteravond met ruim 500 Belgische vluchtelingen van hier naar Engeland vertrokken.

De minister van binnenlandse zaken heeft het volgend schrijven verzonden aan de commissarissen der koningin in de verscheidene provincies:

Naar mij wordt medegedeeld, is het voorgekomen, dat Belgische arbeiders, die hier te lande in normale loondienst waren, met verbreking van hun contract de arbeid neerlegden en zich in een andere gemeente als vluchteling voor onderstand aanmeldden. Het is mij niet bekend, of in dergelijke gevallen onderstand voor rijksrekening werd gegeven; maar vast schijnt te staan, dat onderstand is verleend. Voor zover particulieren dit doen, kan daartegen mijnerzijds geen maatregel worden genomen, maar ik verzoek u de burgemeesters in uw gewest, onder mededeling van het bovenstaande, namens mij uit te nodigen, scherp toe te zien, dat rijksonderstand alleen aan de werkelijke vluchtelingen ten goede zou komen en niet aan hen, die lonende arbeid moedwillig hebben neergelegd. De bovenbedoelde feiten schijnen in de laatste maanden te zijn voorgekomen. Onderzoek van de ondersteunden, die zich in die tijd hebben aangemeld, en van nieuwe gevallen zal dus voor het beoogde doel toereikend zijn. In het uiterste geval, wanneer ter voorkoming van erger hulp aan dergelijke pseudovluchtelingen moet worden geboden, kunnen zij met mijn machtiging worden opgezonden naar een vluchtoord.

9 juli 1915

Belgische kinderen.

Te Roosendaal zijn terug, gelijk reeds met een enkel woord gemeld is, onder leiding van mevrouw de la Faille uit Antwerpen

zevenenvijftig Belgische kinderen van het Leidse rooms-katholieke huisvestingscomité aangekomen. Ondanks de sluiting der grenzen hebben de Duitsers aan de vertegenwoordigers van het comité en de begeleiders der kinderen passen naar Holland en de meeste mogelijke medewerking inzake vervoer enz. verstrekt.

Twaalf kinderen vertrokken direct uit Roosendaal naar Helenaveen waar zij in de kolonie van de heer Jos. van der Griendt uit Rotterdam zijn opgenomen en onder de hoede van zusters verpleegd worden. De overigen zijn voorlopig in het Doorgangshuis op de Hogewoerd te Leiden ondergebracht en zullen eerstdaags bij particulieren in Gelderland en Limburg geplaatst worden.

Aan hare majesteit de koningin hebben 1600 Belgische uitgewekenen, verblijvend te Vlissingen, een brief van hulde en dankbetuiging voor de aan hen verleende gastvrijheid en steun aangeboden. Deze brief was vergezeld van een album met de gekalligrafeerde namen van de ondertekenaars van de brief. Namens hare majesteit is aan de aanbieders dank overgemaakt.

12 juli 1915

De Guldensporenslag herdacht.

Men schrijft ons nader:

De Vlamingen in ons land hebben gisteren te Bussum de slag van de gulden sporen herdacht. Op het grote grasveld aan de vijvers in het Bos van Bredius waren zij samengekomen.

Het weer liet zich 's morgens wel wat dreigend aanzien, een enkel regenbuitje gaf weinig moed voor de middag. Maar het is meegevallen. Wel dreven er dikwijls zware donkere wolken over

het bos, maar de regen bleef uit en op het laatst kwam zelfs de zon nog even doorbreken. En de bomen, die het grasveld omringen, wuifden wel hun toppen in de wind, doch op het veld zelf was het heerlijk luw.

Er was een eenvoudig podium opgeslagen, gedrapeerd met de Nederlandse driekleur en getooid met gele banieren, waarop getekend de Vlaamse Leeuw, rood of zwart.

Mr. Alberink Deswarte, hoofdsteller van de Vlaamsche Stem, opende het feest, dat zijn blad had ingericht.

't Noorden is het kloek verstand,
't Zuiden 't hart van Nederland.

Aldus heeft René de Clercq gezongen, zo ving de heer Deswarte aan; welnu, thans zijn hart en brein samen gekomen om te herdenken de gebeurtenis, welke de grondslag is geweest van Vlaanderens grootheid.

Vervolgens zong Coers' Liederkoor de Vlaamse Leeuw en enige andere liederen van Groot-Nederland, waarna de heer Deswarte opnieuw het podium besteeg om een feestrede uit te spreken.

Ondanks de droeve dingen, die er gebeurd zijn en welke oorzaak zijn dat thans de guldensporenslag op vreemde bodem moet worden herdacht, was er, zegde hij, toch reden tot vreugde. Immers nu is er gelegenheid het feest te vieren samen met de Noordnederlanders, met wie de Vlamingen zich zo nauw verwant voelen. Wij staan hier niet als vreemdelingen, zo ging mr. Deswarte voort, maar als broeders in het huis van onze broeders. Wij zijn niet in uw land gekomen als bedelaars en gij hebt ons niet uw

gastvrijheid verleend uit liefdadigheid, maar bij hebt open gedaan, omdat het uw broeders en zusters waren, die klopten aan uw deur.

Veel ellende heeft de oorlog gebracht, maar daarnaast is er toch iets goeds uit geboren en dat is de verbroedering van de Nederlandse stam ten zuiden van de Schelde met de Noordnederlanders. Van 1830 af, toen het zuiden en het noorden zijn gescheiden, heeft men in België steeds getracht de Nederlandse taal te verdrukken, maar de strijders voor hun taal stonden op, enkele tientallen eerst, doch hun aantal nam toe, en thans zegde mr. Deswarte, kunt ge onder de 4 ½ miljoen Vlamingen zeker 4 miljoen flaminganten vinden. Zij hebben nog niet overwonnen, maar spreker twijfelt niet, of na de oorlog zal de Vlaamse taal haar rechten verkrijgen.

Coers' Liederkoor zong vervolgens nog een paar Valeriusliedjes en ook enkele coupletten van het Wilhelmus.

Mevrouw Flothuis-Van Dommelen droeg het lied van Guido Gezelle voor "Groeningen's grootheid of de Slag van de Gulden Sporen", het lied, waarin de dichter vertelt, hoe de pralende ridders Vlaanderen wilden vernietigen, doch alle werden verslagen.

Het Vlaamse heer staat immer pal,
daar 't winnen of daar 'r sterven zal:
alhier, aldaar, aan lange lansen,
de leeuwen dansen.

De peerdehoeven staan in 't zand,
te Leyewaard gedreven;
maar keerwijs om, naar 't zuiderland,
geen twee, geen een op zeven;
ter Vlamingwaart zo wilde elkeen;

Ze gingen al, 't en keerde geen!

En hun gouden sporen bleven achter op het slagveld! ...

Opeens klonk een luid applaus uit de menigte; de stoere gestalte van René de Clercq verscheen op het podium. Hij begon zijn toespraak met het gedicht Vlaenderen, dijn recht is out! Zie, zegde hij verder, de vlag der gulden sporen heeft Vlaanderen een drievoudige overwinning gebracht, naar den lijve, naar het hart en naar de geest. Naar den lijve, immers van 1302 dagtekent de onafhankelijkheid van Vlaanderen. Dat was het begin van de bloeitijd, de grote rijkdom der 14e en 15e eeuw. Ook naar het hart, door de kunst. Deze is het geweest, die steeds de Vlaamse taal heeft beziel.

Bedenk, o Vlamingen, zo zegde René de Clercq, dat het een boek is geweest, dat in de 19e eeuw, toen uw taal met onderdrukking werd bedreigd, de taalstrijd heeft doen ontbranden. Vlaanderens grootste schrijver, Hendrik Conscience, is het geweest, die met zijn Vlaamse Leeuw de Vlamingen de schoonheid van hun taal heeft doen beseffen. En na hem zijn gekomen Guido Gezelle, de vroeg gestorven Rodenbach en vele dichters meer, die zingen, niet om eigen roem te oogsten, doch om Vlaanderens heerlijkheid te verkondigen.

En tenslotte de ontluiking naar de geest. Ja, de Vlaamse wetenschap heeft nog niet geheel overwonnen, zij moet nog strijden.

Gij Nederlanders, zo ging de spreker voort, houdt ons voor ruw, gij vindt ons onbeschaafd en ons dialect lelijk, maar weet dat in ons een goede pit schuilt en dat deze wil uitgroeien. Gij zijt zo knap, gij hebt zo veel Nobelprijzen, help ons dan die blanke pit te

ontbolsteren, zend uw professoren naar de Vlaamse Hogeschool die zal komen na de oorlog.

Tachtig jaar hebben wij gestreden, doch steeds met zachtheid. Nu en dan wierp men ons een lapje toe, soms op voorstel van een katholiek kamerlid, als dat zo in diens kraam te pas kwam, dan was het lapje geel. Soms ook van een liberaal, dan was het blauw, ook wel eens van een socialist, dan was het rood, en ook nog waren er kleurloze lapjes. En uit die lapjes moesten we het kleed maken waarin de Vlaamse beweging zou worden gehuld. Maar dat konden wij immers niet. Dat bonte kleed, rood, blauw, geel en kleurloos zou het zotskleed worden van de vastenavondgek! Neen, wij willen niet in dat kleed voor spot lopen! Wij hebben gestreden met zachtheid. Nu is dat uit. Na de oorlog eisen wij de Vlaamse Hogeschool. Die zullen wij hebben, dat zweer ik of ik ga niet terug!

Een gejubel steeg op, toen de geliefde dichter geëindigd had, en geestdriftig ruiste tussen de bomen het lied van de Vlaamse Leeuw.

De herdenking was geëindigd, maar mr. Deswarte wilde niet heengaan zonder voorgesteld te hebben huldetelegrammen te zenden aan koningin Wilhelmina, en aan koning Albert. Met applaus werd dit voorstel aangenomen.

Laten wij nu heengaan, zegde Mr. Deswarte, maar laten wij meer zingen dan toen wij kwamen. Dat is te stil gegaan. Wij zijn gekomen op zijn Hollands, laten wij keren op zijn Vlaams.

Met wapperende banieren en onder het zingen van Vlaamse en Nederlandse volksliederen trok toen de stoet naar Bussum, om van daar per trein huiswaarts te keren.

15 juli 1915

Belgische wervingscommissies in Engeland.

Om de toepassing van het koninklijk decreet op de verplichte dienstneming van de jongelingen van 18 tot 25 jaar, voor Engeland te regelen, heeft de Belgische regering in het Britse rijk zes gewestelijke en één centrale wervingscommissie benoemd, welke zullen voorgezeten zijn door de heren Feron, Van De Walle, Derminne, Berbaix en Royer, volksvertegenwoordigers, de heer Bauss, voorzitter van het Verbond der advocaten in België, en, voor de centrale commissie, de arrondissementscommissaris van Doornik, heer Duquesne.

In Frankrijk, waar gelijksoortige commissies reeds langer zijn ingesteld, is nu ook een centrale commissie benoemd, welke te Rouen zal zetelen, en welke in laatste instantie over de twijfelachtige gevallen zal beslissen.

17 juli 1915

Verleden zondag hebben vele Belgen te Bussum vergaderd en de Guldensporenslag herdacht. Bij die gelegenheid is het volgende telegram aan koning Albert der Belgen verzonden:

Koning Albert, De Panne.

Vlamingen en Nederlanders, in duizendtallen te Bussum verenigd, herdenkend in de Guldensporenzege de eerste grondslag van Vlaanderens en België's onafhankelijkheid, brengen hun huldegroet aan Uwe majesteit en vertrouwen in uw wijs beleid om het zelfstandige Vlaanderen in het onafhankelijk België te vrijwaren.

Namens De Vlaamsche Stem, Deswarte, De Clercq.

Daarop is, naar thans De Vlaamsche Stem meldt, het volgend antwoord ingekomen:

Aan de heren Deswarte en De Clercq, redactie van De Vlaamsche Stem, Amsterdam.

De koning heeft kennis genomen van uw telegram en bedankt u om de gevoelens van toewijding die gij hem uitdrukt. Zijne majesteit meent dat 's lands wettelijke overheden, wanneer de natie de vrije uitoefening van haar soevereiniteit zal heroverd hebben, al de maatregelen zullen nemen, bestemd om de verzuchtingen en de belangen van zijn volk te vrijwaren. Ondertussen doet de koning een dringend beroep op al de Belgen, opdat zij, voor de vijand geen ander doel noch andere bekommernis zou hebben dan de vrijmaking van het grondgebied.

Was getekend Inglenbeek, secretaris.

18 juli 1915

Rotterdam – Belgische Kring.

De Belgische Kring te Rotterdam heeft gisteravond in de grote Doelezaal een liefdadigheidsconcert gegeven ten bate van de instellingen van het Belgische Comité te Rotterdam.

Aan deze weldadigheidsavond verleende belangloze medewerking de Symfonievereniging Mozart, onder directie van de Heer Jac. Dorrenboom, het gemengd koor van de Belgische kring onder leiding van de heer Theo le Brun en enige artiesten, voor het grootste deel Vlamingen.

Het talrijk publiek, dat de grote Doelezaal voor het grootste deel vulde, heeft de uitvoerenden na hun voordrachten hartelijk

toegejuicht. De vaderlandse liederen, die tot besluit van de avond door het gemengd koor werden gezongen, hadden in het bijzonder veel succes.

24 juli 1915

De Belgen te Londen hebben woensdag bij gelegenheid van de Belgische nationale feestdag een grote betoging gehouden, waarop o.a. Paul Hymans, de Belgische minister van staat en gezant van België te Londen het woord gevoerd heeft.

Op de vergadering is voorlezing gedaan van een huldebrief aan koning Albert.

26 juli 1915

Een verboden lezing.

Te Roosendaal had zich een comité van aldaar vertoevende Belgen gevormd, dat dr. Frans van Cauwelaert, oud hoogleraar te Leuven, lid van de Belgische kamer van afgevaardigden, had uitgenodigd een lezing te houden, waarvan de opbrengst zou komen ten bate van behoeftige Belgen.

Het comité had voor deze lezing de beschikking gekregen over de grote zaal in de Katholieke Kring en dr. Van Cauwelaert zou gisteren namiddag daar zijn voordracht houden.

Zaterdagavond kreeg het comité echter bericht van de legerautoriteit van Oosterhout, dat de lezing verboden werd.

Voor het houden van publieke bijeenkomsten in gemeenten, die in staat van beleg verkeren, is de toestemming van de legerautoriteit

nodig en nu had het comité, naar wij vernamen, verzuimd, verlof voor deze vergadering aan te vragen.

27 juli 1915

Belgische kinderen.

Het rooms katholieke huisvestingscomité te Leiden en het Tehuis voor Belgische kinderen te Amsterdam hebben samen een gift uit Amerika ontvangen van 2500 gulden ten behoeve van 186 kinderen uit een Belgische weeshuis, die binnenkort naar ons land zullen worden overgebracht.

Het stoomschip Copenhagen, dat gisteravond met ruim 500 Belgische vluchtelingen, mannen, vrouwen en kinderen, van hier naar Engeland zou vertrekken, heeft die reis, wegens onvoorziene omstandigheden, niet aanvaard. De Belgen, die reeds op weg naar de Copenhagen waren, zijn naar het Uraniumhotel teruggekeerd.

30 juli 1915

Het stoomschip Copenhagen, dat maandagavond door bijzondere omstandigheden de reis van hier naar Engeland uitstelde, heeft gisteravond die reis aanvaard met 508 Belgische vluchtelingen, mannen, vrouwen en kinderen.

3 augustus 1915

Het eerste nummer is verschenen van het Bulletin der Belgische comités en der Belgische instellingen in Nederland. Het wordt uitgegeven onder bescherming van het Officieel Belgisch comité door het Belgisch comité te 's Gravenhage. Voorzitter van de redactie van het bulletin is Ferdinand Fléchet, oud lid der Belgische Kamer en tot in de oorlog de bekende burgemeester van Warsage,

wiens lotgevallen in onze krant herhaaldelijk ter sprake zijn gekomen.

Dr. Gunzburg, lid der redactie, zet in een in het Nederlands gedrukt artikel het doel van het Bulletin uiteen. Wij lezen daarin o.m.:

“De Belgische bannelingen hier te lande, zodra de verlamming der eerste weken was verdwenen, richtten zich weer op met wilskracht en zelfvertrouwen, zij zagen rondom zich oneindig groot leed en voelden de noodzakelijkheid om onverpoosd weer aan het werk te gaan en in onderlinge samenwerking weerstand te bieden aan die nood.

Er ontstonden in al de steden van Nederland met de zedelijke en soms de materiële hulp van het gastvrije broedervolk, zeer talrijke instellingen, die tegenover al het kwaad van onze tijden, een weinig goeds trachtten te stellen.

In korte tijd werden hulpkassen en werkbeurzen, boekerijen en voorschotbanken ingericht, voedingscomités en inlichtingsburelen, ziekenfondsen en verplegingsleergangen, beroepsscholen en woonblokken. Alle krachten werden samengevoegd om het tijdelijk verblijf van een gans volk op voordelige sociale gronden te steunen, en er het leven en de ziel ten volle in te bewaren tot het gelukkig ogenblik dat het, zonder het minste van zijn werk- en wilskracht verloren te hebben, zal kunnen terugkeren in zijn vrij en onafhankelijk vaderland.

Wij hopen niettegenstaande de moeilijkheid van deze taak en de medewerking van allen het middel te vinden om van dit tijdschrift dat te maken, wat het werkelijk moet zijn, de annalen van het Belgisch volk tijdens zijn verblijf in Nederland, en er een werk van

te maken dat iedereen hier zal bevredigd raadplegen en zal waardig achten te bewaren.”

Het stoomschip Copenhagen is gisteravond van hier naar Engeland vertrokken met 541 Belgische vluchtelingen.

6 augustus 1915

Woensdagavond hebben Belgen te Londen de verjaardag van de inval der Duitsers in België herdacht in het Hotel Cecil. De minister van staat Vandervelde leidde de bijeenkomst. Hij bracht door zijn geestdrift de hoorders in geestdrift, zo lezen wij in de Daily Chronicle. Het kleine Belgische leger onder aanvoering van onze kloeke koning, zo zegde hij, heeft gezworen, eerder te sterven dan zich over te geven. België vertrouwt vast, dat het elke duimbreed grond terug zal krijgen. Het jaar van martelaarschap heeft de Belgen slechts versterkt in hun haat voor onderdrukking en hun besluit om zich nimmer aan de heerschappij van Duitsland te onderwerpen. In hun lijden hebben zij de waarde der vrijheid leren kennen. Voor de overwinning rekenen zij op de hulp van de dappere Britten, de Fransen, de Russen en de Italianen. En is de onafwendbare zege bevochten, dan zal een nieuw België verrijzen.

8 augustus 1915

De minister van binnenlandse zaken heeft aan de tweede kamer een nota doen toekomen van de rijkssteunverlening aan de vluchtelingen.

Na mededeling van vele reeds bekende feiten wordt daarin nog het volgende gemeld:

Nu de toestanden in België gaandeweg een meer regelmatig karakter hebben aangenomen en velen de drang naar terugkeer te sterk werd, hebben langzamerhand talrijke groepen van vluchtelingen ons land weer verlaten, zodat op het ogenblik ongeveer in de gezamenlijke vluchtoorden nog slechts ruim 18.000 personen vertoeven, terwijl het aantal vluchtelingen, behoeftigen en bemiddelden samen, die elders in het land gevestigd zijn, op ongeveer 74.800 is te stellen. De regering onthoudt zich van elke, zelfs zijdelingse drang om de vluchtelingen tot terugkeer aan te sporen. Wel leidden onderhandelingen met de Duitse regering tot de uitkomst, dat de uit de strafinrichtingen te Antwerpen en Merksplas losgelaten bevolking aan de Duitse autoriteiten in België werden overgegeven, zodat met ingang van 1 juli jl. het vluchtoord te Veenhuizen kon worden opgeheven. Inkrimping van het getal der drie grote vluchtoorden tot twee is wel overwogen, maar wordt toch vooralsnog niet gewenst geacht.

Het te Amsterdam gevestigde Nederlandse comité tot steun van Belgische en andere slachtoffers beschikte over ruime geldmiddelen uit giften enz. van particulieren. Giften, die bij de Rijkscommissie inkwamen zonder bepaalde bestemming, werden aan dit comité overgemaakt. Aldus ontving het een bedrag van ruim 92.000 gulden, waaronder 10.000 gulden uit Zwitserland. Het comité heeft met name aan het kleding- en schoeiselvraagstuk volle aandacht gewijd en in vele noden voorzien. Toen zijn geldmiddelen tekort schoten, heeft de regering het comité in staat gesteld met de nodige verstrekkingen voort te gaan en bevordert, dat overal elders zoveel mogelijk in deze behoeften door bemiddeling van het comité wordt voorzien. Niet weinig werd bovendien deze taak verlicht door de zendingen uit Amerika, welke de bekende Rockefeller Foundation deed toekomen, zodat aldus bv. de bevolking van het gehele vluchtoord Uden aanvankelijk van het nodige werd voorzien.

Ook inzake de werkverschaffing heeft de Rockefeller-Foundation zich uiterst verdienstelijk gemaakt door de vorming van naai- en breiklassen waar een groot aantal vrouwelijke vluchtelingen kleren en ondergoed vervaardigde voor de geïnterneerde soldaten en voor hun medevluchtelingen. Deze bemoeiing, die de Nederlandse arbeidsters geen concurrentie aandoet, werd door de regering in die mate gewaardeerd, dat, toen de Rockefeller-Foundation op 5 juni de werkzaamheden staakte, zij door haar werden overgenomen en opgedragen aan centrale commissies. Er bestaan thans nog een 30-tal klassen over het gehele land.

Verder worden aan de vluchtelingen in de kampen, indien mogelijk, huiselijke bezigheden en buitenarbeid opgedragen. Ten einde tegen een ontnemen van brood aan de Nederlandse werkmans te waken, is bepaald, dat van overheidswege geen onderstand wordt verstrekt aan vluchtelingen, die tegen loon bij een patroon werken, hetgeen anders lichtelijk tot aanbod van werkkrachten tegen een loon beneden dat der arbeidsmarkt zou kunnen leiden.

Een voortreffelijke wijze van werkverschaffing, welke veel voordelen biedt en geen enkel nadeel oplevert, heeft ten doel de zogenaamde wederopbouw van België. Ter vervanging van de vele verwoeste woningen zullen nl. niet onmiddellijk overal stenen gebouwen opgetrokken kunnen worden. Daarom worden hier te lande door onderscheiden vluchtelingen houten huisjes getimmerd, die uit elkaar kunnen worden genomen, om, na reeds hier bewoond te zijn geweest, te zijner tijd in België weer te worden opgeslagen. Het plan hiertoe is tot stand gekomen na bespreking tussen de minister van binnenlandse zaken en de Belgische minister Helleputte. De kosten worden grotendeels bestreden uit een gift van Denemarken tot een bedrag van ongeveer 325.000 gulden,

terwijl ook de Society of friends vanuit Engeland met raad en daad hen, die hiertoe samenwerken, terzijde staat.

Ten behoeve van het onderwijs is werkzaam de centrale commissie voor het onderwijs aan de uitgewekenen, die dit zo gewichtige volksbelang in de ruimste zin behartigt en haar bemiddeling verleent tot het verkrijgen van geschikte Belgische onderwijzers en van levensmiddelen. De commissie staat in verbinding met de Belgische minister van wetenschappen en kunsten.

Mede tengevolge van haar bemoeiingen is thans, zoveel mogelijk, waar de behoefte daaraan gevoeld werd, voorzien in het lager onderwijs. Uit de gelden van het bovengenoemde Deense fonds zijn voorts scholen voor meer uitgebreid lager onderwijs en vakscholen opgericht in de vluchtorten te Nunspeet, Uden en Ede. Ook te Gouda kwamen soortgelijke scholen tot stand, dank zij ook een Zweedse gift van 5000 gulden.

De Algemene Centrale Rijkscommissie voor de vluchtelingen heeft behalve de reeds genoemde, nog verschillende werkzaamheden binnen de kring van haar bemoeiingen getrokken. In de eerste plaats heeft zij aan het vraagstuk der huisvesting alle aandacht gewijd. Voorts organiseerde zij een registratie- en inlichtingendienst. Bemiddelde vluchtelingen kunnen door tussenkomst van de commissie adressen bekomen waar zij tegen billijke prijs huisvesting vinden. Een bevolkingsregister der vluchtelingen werd aangelegd, waartoe de oprichting van een speciaal bureau, dat met veel personeel, zowel gesalarieerden als vrijwilligers werkte, noodzakelijk bleek. 210.000 vluchtelingen werden geregistreerd, terwijl het aantal verstrekte inlichtingen op 1 juni jl. 19.876 bedroeg. Doel hiervan was, tengevolge van overhaaste vlucht gescheiden familieleden, kennissen enz. terug tot

elkander te brengen en in 15.287 gevallen, ten behoeve van ongeveer 62.000 personen werd dit doel bereikt.

Ondanks het vele, dat van elders werd gedaan, bleken de uitgaven voor de Nederlandse schatkist ver van gering. Als uitgaven die min of meer als kapitaalsuitgaven zijn te beschouwen, komen in de eerste plaats in aanmerking de bouw- en inrichtingskosten van de drie grote vluchtoorden. Voor zoveel thans bekend, beliepen die voor het vluchtoord te Nunspeet ongeveer 411.500 gulden, voor dat te Ede ongeveer 785.430 en voor dat te Uden ongeveer 429.770 gulden. De uitgaven voor Ede zijn de hoogste, daar de regering het daar te stichten dorp bestemde voor de betere elementen onder de vluchtelingen.

De exploitatiekosten van de vluchtoorden lopen nogal uiteen, maar waar de totale kosten nergens wijzen op een al te ruim gebruik van de geldmiddelen van het land, wordt aan de heren regeringscommissarissen zoveel mogelijk de vrije hand gelaten, voor Nunspeet 25 ½ cent per volwassene en 16 ½ cent per kind, voor Ede 27 en 18 cent, voor Uden 30 en 20 cent, voor Gouda 24 en 18 cent.

De kosten voor onderhoud bij particulieren bedraagt 35 cent per volwassene en 20 cent per kind. Wanneer men het getal der aldus ondersteunden thans stelt op ongeveer 68.000, wordt dagelijks nog een bedrag van 20.400 gulden gevorderd. Daarnaast staan de kosten van de zogenaamde pauvres honteux, aan wie 70 cent per persoon en per dag mag worden ten koste gelegd. Hun getal is te stellen op ongeveer 1700 en de uitgaven daarvoor op ongeveer 850 gulden per dag. Bovendien worden te hunnen behoeve nog sommige uitgaven bestreden uit het bovengenoemde Deense fonds.

Voorts werd aan kleding thans ongeveer 475.000 gulden en aan extra treinen en vrije reisgelegenheid ongeveer 113.000 gulden uitgegeven, waarbij in aanmerking is te nemen, dat voor 1 januari, toen zovele extra treinen liepen, de maatschappijen geen declaraties inzonden, omdat de staat aan de aandeelhouders een uitkering van 4 procent gewaarborgd had.

Nog eist de overneming van de arbeid der Rockefeller-foundation belangrijke bedragen.

In totaal kan gezegd worden, dat de vluchtelingenzorg tot dusver aan de schatkist een uitgave van ruim 7.500.000 gulden heeft gekost.

10 augustus 1915

Omtrent het afscheid van dr. Hendrik Muller, commissaris van de regering voor het vluchtoord te Nunspeet, wordt ons nog nader gemeld, dat diens vertrek gepaard ging met een afscheidsfeest, in het geheim voorbereid door het onderwijzend personeel, dat circa veertig Belgen telt; allen door de scheidende commissaris bijeengezocht en onder de leiding staand van de heer van Trotsenburg, oud hoofd van de telegraaf in Transvaal. Voortaan zal echter een door de minister van binnenlandse zaken benoemde commissie voor onderwijs aan de vluchtelingen in Nederland ook de leiding ontvangen van dit onderdeel in het Nunspeetse kamp.

Niet minder dan 1500 schoolkinderen voerden op het voetbalveld van het kamp manoeuvres uit, voorafgegaan door Nederlandse en Belgische vlaggen en onder leiding van Belgische geïnterneerde militairen, sedert kort als onderwijzers aan het vluchtoord door dr. Muller verbonden. Nadat zij voor dr. Muller hadden gedefileerd en het Nederlandse volkslied gezonden, sprak het hoofd der school, de

Vlaamse hoofdonderwijzer Loncke, de heer Muller toe namens het onderwijzend personeel en de honderden schoolkinderen, om hem hulde te bewijzen en hartelijke dank te brengen. Hij herinnerde aan de ontvangst, de duizenden Belgische gezinnen in Nederland bereid en wees er op, dat, dank zij dr. Muller, scholen zijn tot stand gekomen, leermiddelen aangeschaft, onderwijzend personeel aangeworven.

Binnen enkele dagen, wanneer de laatste werken zullen voltrokken zijn, zal hier in het vluchtoord de grootste school van het land bestaan: 33 klassen, met een bevolking van 1400 à 1500 kinderen.

Kinderen zongen, verschillende toespraken volgden.

Bij zijn afscheidsmaal dankten de gezamenlijke ambtenaren en officieren dr. Muller voor zijn grote takt. Een diner, hem door de hoofdambtenaren, dames, officieren en burgers aangeboden, werd opgeluisterd door de militaire muziek uit zijn vroeger kamp in Oldebroek. Daarop kwam de Nunspeetse kampmuziek hem een serenade brengen. De kantwerksters vereerden hem met een kussen van echte kant met zijn naam erin gewerkt. De kampnaaiwinkel, tweehonderd zielen sterk, schonk een groot bloemstuk en zong een lied, vervaardigd door het hoofd, mevr. Fine van Reck.

De morgen van het vertrek vormden de troepen carré; de landweer met de commandant Schoondorp werd door de aftredende commissaris hulde gebracht. Het gehele ambtenarenpersoneel was aanwezig, deputaties uit de vluchtelingen zongen hem toe, wierpen bloemen voor hem uit en in zijn auto.

11 augustus 1915

's Gravenhage – Belgische school.

Van de jaarlijkse uitreiking der prijzen aan de scholen pleegt men in de grote Belgische steden een feest te maken. En om de kinderen, die aan de Belgische school hier het onderwijs volgen, niet meer dan nodig te doen lijden onder de gevolgen van de oorlog werd besloten, ook ditmaal aan deze nationale gewoonte niet ontrouw te worden.

Het feest droeg een echt nationaal, een spontaan en toch tevens zeer plechtig karakter.

De zaal van de dierentuin was gistermorgen tegen 9 uur bijna geheel gevuld met de leerlingen van de Belgische school, ouders der leerlingen en leden der Belgische kolonie.

Terwijl het orkest, onder leiding van de heer De Keersemakers, fanfares speelde, bestegen de leden van de Belgische senaat, de heren Edgar Vercruyse en Ausloos, de Belgische volksvertegenwoordigers Terwagne, van Dam en van Cauwelaert, de Belgische en de Italiaanse gezanten en een afgevaardigde van de Franse legatie, voorts graaf van Bylandt, namens het Koninklijk Nationaal Steuncomité, de directeurs van de Belgische school, de heren dr. J. Gunzburger, mr. M. Th. Percy, de heer Dupont, voorzitter van het Belgisch comité hier, de heren Téléchet en Fribourg en nog enige genodigden, het podium.

Nadat de Brabançonne door alle aanwezigen staande was aangehoord, trad de leerling De Bock naar voren om enige woorden van erkentelijkheid te wijden aan de hoogste overheid voor de aan de school verleende steun. Zoals onze broeders op het slagveld hun plicht vervullen, zegde hij, hebben ook wij een plicht: nl. ons best te

doen bij de studie in het belang van de opbouw van ons geliefde vaderland. Hij eindigde zijn toespraak met een Leve Nederland!

Een tweetal knapen boden de bovengenoemde autoriteiten rozetten in de Belgische en in de Nederlandse kleuren aan.

Daarop volgde volgens het programma een vaderlandse betoging.

Op het toneel waren in een nis onder palmen opgesteld allegorische figuren, gehuld in Belgische en Nederlandse vlaggen.

Links op het toneel was opgesteld een tekening, voorstellende Antwerpen en de Schelde, met aankomende en vertrekkende schepen, in het midden een tekening voorstellend de vuurlinie aan de IJzer en rechts één, voorstellend de nijverheid in de Borinage. Achtereenvolgens kwamen leerlingen, voorstellend de Maas, de Schelde en de IJzer en vervolgens de negen Belgische provincies, elk met hun wapen, toepasselijke liederen zingen, meest liederen van trouw aan de geboortegrond en van vertrouwen in de toekomst.

Daarna nam dr. J. Gunzberg het woord. Toen de kinderen zo schoon hadden gezongen, aldus spreker, had ook hij wel een lied willen zingen en wel in drie strofen, het eerste gewijd aan de liefde der leerlingen tot hun ouders.

Spreker herinnerde aan Napoleon, die aan zijn moeder schreef, dat hij hoopte haar nog lang te behouden om nog iemand boven zich te hebben. Het tweede aan de liefde der leerlingen voor de plicht.

De derde strofe zou gewijd zijn aan de kinderen zelf, die hij bezwoer later alle politieke en filosofische geschillen te vergeten en te denken aan de eensgezindheid op de Haagse school.

Daarna defileerden de driehonderd leerlingen voor de bestuurstafel en namen de hun toegedachte prijzen in ontvangst.

Vervolgens voerde de heer Percy het woord die de proclamatie voorlas, welke de Belgische koning een jaar geleden tot zijn dappere troepen richtte.

Meer uitvoerig stond spreker nog stil bij de in België gepleegde gruwelen, de Hollandse gastvrijheid en zijn geloof in de eigenlijke zegepraal van het recht over de macht.

De leerling Ch. De Coninck bracht vervolgens dank aan allen, die tot de stichting van de school hadden meegewerkt: minister Poulet, de heer Fallon, de Haagse wethouder, mr. Verbroek, mr. R. van Goens de schoolopziener, de directeurs en leraren der school.

Daarna volgde de uitreiking der bijzondere prijzen waarbij een der gezanten of volksvertegenwoordigers telkens de eerste van de klas een lauwerkrans op het hoofd legde.

Nadat de kinderen Hollandse en Belgische volksliederen gezongen hadden, werd de plechtigheid gesloten.

13 augustus 1915

Belgische uitgewekenen.

Gisteravond zijn met het stoomschip Copenhagen van hier naar Engeland vertrokken 473 Belgische uitgewekenen, mannen, vrouwen en kinderen.

Onder de geïnterneerde Belgische militairen te Gaasterland is tyfus geconstateerd. Gistermorgen rapporteerde de geneeskundige

dienst 5 gevallen in het kantonnement Rijs (voormalige steenfabriek) en 2 gevallen in het kantonnement Sondel.

14 augustus 1915

Belgische vluchtelingen te Vlissingen.

Niettegenstaande in Zeeland aan uitgewekenen, behoudens door de autoriteiten volgens vaste regels aangewezen uitzonderingen, geen ondersteuning wordt verleend, bedraagt het aantal te Vlissingen gehuisveste vluchtelingen nog 2563. Van dezen wordt echter slechts aan 323 regeringsonderstand verleend, waarvan 237 volwassenen en 86 kinderen. De overige 2240 voorzien, hetzij zelfstandig, hetzij met particuliere hulp, in eigen onderhoud.

In de observatieloods aan het station komen en gaan nog dagelijks vluchtelingen, die onmiddellijk onder toezicht worden gesteld, om na enkele dagen hun bestemmingen te volgen, hetzij naar België of Engeland, hetzij naar een der vluchtoorden, hetzij (bij voldoende bewijsstukken) naar bloedverwanten in Nederland, die bereid zijn in hun onderhoud te voorzien.

Belgische kinderen.

Het bestuur der vereniging "Tehuis voor Belgische kinderen" te Amsterdam is zo vrij nog eens een beroep te doen op de menslievende gevoelens der lezers van dit blad.

Velen hebben reeds een ongelukkig, onbeschermd Belgisch kind, onschuldig slachtoffer van deze wrede barbaarse oorlog in hun huis liefderijk opgenomen en daardoor voor de hongersnood of morele ondergang gevrijwaard. Onze warme dank en hulde daarvoor!

Mogen zij er zegen en geluk in hun zaken en in hun huisgezin door ondervinden!

Maar er zijn nog zoveel andere Belgische kinderen, die, eenzaam, hunkerden naar wat liefde en warmte om zich heen, die hun ouders gedurende de vlucht zijn kwijtgeraakt of wel ver van hen verwijderd, soms zelfs ouderloos, hier en daar rondzwerfen en tenslotte door burgemeesters of de politie aan ons worden toegezonden in de hoop, neen, in de verwachting, dat de een of andere medelijdende familie deze kinderen tijdelijk zouden willen verzorgen.

Voor deze kinderen zoeken wij voortdurend plaatsing in gezinnen. Wij ontvangen menigmaal uit België, Frankrijk of Engeland hartverscheurende brieven van ouders, waarin met angst en kommer gevraagd wordt of we soms weten waart hun kind is. Dikwijls moeten we hierop met leedwezen ontkennend antwoorden: maar ook dikwijls laten we de pleegouders de heerlijke voldoening smaken, daarop te antwoorden: "Zeker moeder, wij hebben uw kind, het was hongerig en ellendig, maar wij zorgen er voor: heb niet langer verdriet, uw kind maakt het goed en bidt dagelijks voor u!"

En als die pleegouders dan de brieven van de moeder vol dankbaarheid en warme Belgische uitbundige vreugde lezen en herlezen, dan genieten zij een geluk, dat met geen duizenden te betalen is!

Belgische kinderen! Men moest eens weten hoe lief en hartelijk, hoe aanhankelijk en dankbaar zij zijn! Eenieder zou dan zo een kind in huis willen hebben!

Al mogen wij over een enkel kind wel eens klachten ontvangen, (dikwijls ligt de schuld ook aan de pleegouders), over het algemeen geven zij niets als voldoening, en de enige zorg, die zij aan hun pleegouders geven, is, dat deze ze misschien later weer zouden moeten afstaan. Velen koesteren dan ook de heimelijke hoop (het is eigenlijk niet mooi, maar menselijk), dat hun ouders zullen blijken dood te zijn of nooit meer terug worden gevonden!

Het is waarlijk een alleraardigst slag kinderen, die kleine Belgen, een slag, dat overal de harten wint en daarom komen wij met vertrouwen een beroep doen op hoofden van gezinnen om spoedig aan een Belgisch kind gastvrijheid te willen verlenen.

Binnenkort verwachten we weer een groot aantal oorlogswezen en andere noodlijdende kinderen, welke in een klein dorp in de Ardennen bij elkaar gebracht zijn en met toestemming der Duitse en Belgische autoriteiten naar Holland gebracht zullen worden.

Welk huisgezin wil een goed werk doen door een van deze kinderen op te nemen?

Gewoonlijk zijn Belgische kinderen katholiek en volgens onze principes zouden zij bij gelijkgezinden moeten worden ondergebracht; maar aangezien thans slechts zeer weinig katholieke gezinnen voor dit doel bij onze vereniging ingeschreven zijn en hun aantal in weerwil van herhaalde oproepingen niet vermeedert, zullen deze kinderen bij brave hoogstaande andersgezinden moeten worden geplaatst, daar dit in elk geval beter is, dan de kinderen slachtoffers van onze principes te laten worden en hen, door ze aan hun lot over te laten, aan een zedelijke en lichamelijke ondergang prijs te geven.

Landgenoten, toon nog eens uw goed Hollands, gastvrij hart en vraag een formulier bij ons aan ter invulling!

Namens het bestuur voornoemd:

Hoogachtend,

C.F.J. Brands
Voorzitter
Amsterdam, 11 augustus 1915
Herengracht 521

19 augustus 1915

Belgische kinderen.

Heden zijn te Roosendaal, onder begeleiding van de directeur en enige dames van het huisvestingscomité te Leiden, 89 kinderen aankomen uit Brugge, Brussel, Lier, Antwerpen en omgeving.

20 augustus 1915

Antwerpse diamantbewerders.

De commissie van de uitgeweken Antwerpse diamantbewerders heeft gisteravond een vergadering gehouden ter bespreking van de verhouding van de Antwerpse diamantbewerders tot de A.N.D.B. Vele uitgeweken diamantbewerders waren ter vergadering aanwezig.

Alvorens tot de bespreking van het eigenlijke onderwerp over te gaan, deelde de voorzitter, de heer S. Voorzanger, mede, dat de commissie er niet in geslaagd is een gunstige regeling te treffen met

het Koninklijk Nationaal Steuncomité aangaande de uitkering aan de werkloze Antwerpse diamantbewerker.

Hierop zegde de voorzitter, dat de onderhandelingen met de A.N.D.B. betreffende de toelating tot het lidmaatschap, de contributies en werklozenuitkeringen vrijwel op niets zijn uitgelopen, door de koppige houding van de bondsraad, die van geen toenadering wilde weten; spreker lichtte dit toe door voorlezing van de gevoerde correspondentie met bestuur en bondsraad van de A.N.D.B.

De heer Bosboom meende dat er, nu van onderhandelingen geen sprake meer kan zijn, tot de een of andere daad moet worden overgegaan. Hoe precies de actie voor het goede recht zal gevoerd worden, kan spreker niet uiteen zetten, men moest de commissie hier zoveel mogelijk de vrije hand laten.

In de eerste plaats is hiertoe nodig, dat men niet op zichzelf handelt, alle individueel optreden moet worden vermeden, eendrachtig en georganiseerd moet worden samengewerkt en de strijd worden aangevat.

De voorzitter deelde mede, dat aan de zogenaamde commissie der 95, die kort voor de oorlog uit Amsterdam naar Antwerpen met een certificaat zijn vertrokken, en zich afgescheiden hebben van de andere uitgeweken diamantbewerker, verzocht zal worden zich bij deze commissie aan te sluiten.

Namens de commissie der 95 werd hierop medegedeeld, dat deze er thans geen bezwaar tegen had, zich aan te sluiten.

Verscheidene aanwezigen drongen aan op een nadere uiteenzetting van de commissie, hoe zij de actie wil voeren.

De Heer Van Rol, lid van de Antwerpse bondsraad, zegde steeds op het standpunt te hebben gestaan, dat het aan een organisatie vrij moet staan, op elk oogenblik haar ledenaantal af te sluiten. Doch de vraag is, of dit oogenblik thans door de A.N.D.B. juist is gekozen, en deze vraag beantwoordt spreker ontkennend. Ook deze spreker had gaarne gezien, dat de commissie wat duidelijker met haar plannen was voor de dag gekomen.

De heer Polak had gewild, dat de commissie zich in verbinding had gesteld met de hier ter stede vertoevende leden van het dagelijks bestuur van de A.D.B. Nu dit niet het geval is geweest, is spreker van mening, dat de bondsraadsleden van de A.N.D.B. uit de commissie moeten treden, en dat er een nieuwe commissie moet worden gekozen uit de Antwerpse bondsleden.

Toen verscheidene sprekers er tegen protesteerden, dat aan de commissie een blanco mandaat zou worden verleend, deelde de voorzitter mede, dat er geen blanco mandaat wordt gevraagd, doch de toestemming om samen te handelen met de werkende leden en voor een oogenblik de niet-werkende leden uit te sluiten. Desgewenst zal de eindbeslissing in de actie aan de algemene vergadering worden overgelaten.

Tenslotte werd besloten, dat de volgende week in een vergadering de stappen door de commissie gedaan, nader zullen worden bekend gemaakt, en dat de commissie zal worden uitgebreid met de leden van die der 95.

23 augustus 1915

Belgische uitgewekenen.

Zurich, 22 augustus. Volgens de Neue Zürcher Zeitung komen er dagelijks vele Belgen, die naar Frankrijk gevlucht waren, te Genève aan, om vandaar naar hun land terug te keren. Ook Belgische vluchtelingen, die tot dusver te Genève vertoefden, keren naar hun land terug.

25 augustus 1915

Het is in Roosendaal de laatste tijd overvol van Belgische families, die uit Engeland terugkeren en hier op de nodige papieren wachten om weer naar België te kunnen gaan.

3 september 1915

Het stoomschip Copenhagen is gisteravond met 509 Belgische vluchtelingen van hier naar Londen vertrokken.

4 september 1915

10 september 1915

Rotterdam

Gisteravond zijn met het stoomschip Copenhagen van hier naar Engeland 501 Belgische vluchtelingen vertrokken.

Belgische spoorwegpersoneel.

Naar de Telegraaf verneemt, heeft het in het vluchtoord te Uden vertoevende spoorwegpersoneel de aanzegging gekregen, dat het binnenkort over Engeland naar het Noorden van Frankrijk moet vertrekken, om aldaar bij de spoorwegen werkzaam gesteld te worden.

11 september 1915

Belgische kinderen.

Gisterochtend zijn te Roosendaal onder leiding van mevrouw de la Faille en de heer Kellenaers, van het huisvestingscomité te Leiden, 102 noodlijdende Belgische kinderen aangekomen. Deze kinderen waren afkomstig uit Visé, Reet, Borgerhout, Wijnegem, Antwerpen, Hoboken, Kontich en zelfs uit Rijsel in Frankrijk.

De kinderen zijn reeds allen bij particulieren geplaatst en wel hoofdzakelijk in Bolsward, Weesp, Helmond, Roermond en Dremmel in Maas en Waal. Er zijn drie neefjes bij van de aalmoezenier van de koning van België, die te Antwerpen door mevrouw de la Faille in ellendige toestand werden aangetroffen.

Gisterenmorgen is te Kampen een kindje van 2 ½ jaar van een Belgische vluchteling in een emmer met water gevallen en verdronken.

12 september 1915

Belgische kinderen.

Het Leidse huisvestingscomité heeft gisteren 1000 gulden uit Amerika ontvangen, door bemiddeling van het Christian Herald Dutch Committee te Rotterdam.

De tweede collecte, georganiseerd door de dames te Maastricht, onder leiding van mevrouw Tielens-Brouwers, heeft ongeveer 300 gulden opgebracht.

14 september 1915

Volgens een officiële mededeling van 10 dezer hebben de Duitsers in de nacht van 9 op 10 dezer meer dan 1500 projectielen op Ramskapelle afgeschoten. Echter zonder schade aan te richten.

17 september 1915

Het vluchtelingenkamp te Nunspeet.

Het sinds vele maanden te Nunspeet bestaande kamp voor Belgische vluchtelingen ondergaat de laatste tijd belangrijke veranderingen. De inderhaast opgetrokken houten barakken waren langzamerhand slecht geworden, zodat men thans genoodzaakt is, grote herstellingen te doen. Vooral de daken moeten vernieuwd worden. Tegelijkertijd wordt nu ook de inrichting van de barakken veranderd. Had men vroeger afzonderlijke eet- en slaapbarakken, thans wordt elke barak verdeeld in een gemeenschappelijke eet- en conversatiezaal voor alle bewoners en afzonderlijke slaapkamertjes voor ieder gezin. De barakken zullen van de winter met 6 kachels verwarmd worden.

Het onderwijs aan de ongeveer 1200 kinderen wordt gegeven in Vlaamse en Waalse scholen door een 30-tal gediplomeerde Belgische onderwijzers en onderwijzeressen. De onderwijzers en onderwijzeressen zonder diploma, die tot nu toe in de scholen hielpen, zijn ontslagen.

Gymnastiekonderwijs wordt gegeven door geïnterneerde Belgische onderofficieren. Ook zijn er cursussen voor ouderen.

De onderwijzers wonen in voor hen speciaal ingerichte barakken.

De kraamvrouwen werden vroeger uitbested in het dorp, nu zijn er voor hen barakken ingericht, opdat zij in het kamp kunnen blijven.

6 oktober 1915

Heden was het een jaar geleden, dat de eerste Belgische vluchtelingen te Haarlem aankwamen. Namens een delegatie van de Belgen, die thans nog te Haarlem vertoeven, heeft de heer H. De Brabander het Haarlemse comité voor de Belgische vluchtelingen toegesproken, onder aanbieding van een plaat, vervaardigd door de koperdrijver A. H. Bellens, als een blijvend bewijs van sympathie en dankbaarheid.

De plaat stelt een gewonde krijgsman voor, neerliggend op het slagveld, met een liefdezuster gekniel naast zich, die hem laaft. De plaat is gevat in een eikenhouten lijst, waarop in een koperen plaatje een opdracht is gegraveerd.

Bij de plaat is een album gevoegd.

De heer H. Stinis aanvaardde het geschenk namens het comité.

9 oktober 1915

Vluchtend Antwerpen.

Men meldt ons uit Den Haag:

Een tentoonstelling, waarvoor reeds enige tijd geleden belangstelling is gevraagd, is hedenmiddag in de zaal d'Audretsch aan de Hoge Wal geopend.

Leo Gestel heeft met kleur en in zwart wit het vluchtend Antwerpen naar aanschouwen getekend en dit beeld van deze uittocht, in een eerbiedwaardig aantal belangwekkende, ontroerende werken, is nu ten bate der noodlijdende Belgen tentoongesteld.

Een commissie met de heren graaf van Bijlandt, burggraaf de Simonis en Aug. Dupont aan het hoofd, heeft het initiatief tot deze tentoonstelling genomen, welke met een eenvoudige, doch gevoelige toespraak van de heer Dupont is geopend.

Er was reeds deze eerste dag veel belangstelling. De tentoonstelling verdient die ten volle: om het doel en vooral om het werk, het trouwhartige, sobere, doch in gave beelding aangrijpende werk van Gestel.

14 oktober 1915

De regeringscommissaris voor de vluchtelingen in Noord-Brabant heeft de burgemeester van Eindhoven er op gewezen, dat het herhaaldelijk voorkomt, dat meisjes, gehuisvest in het vluchtoord te Uden, onder wie velen van 14- tot 17-jarige leeftijd, zonder toestemming of voorkennis van de regeringscommissaris, zich naar Eindhoven begaven, om aldaar op de fabrieken te gaan arbeiden. Zolang deze arbeidneming niet ten nadele van Nederlandse werklieden geschiedt, heeft de regeringscommissaris daartegen geen bezwaar, doch alleen op voorwaarde, dat de betrokken vluchtelingen daarvan aan hem het bewijs kunnen overleggen.

Verder wordt aangevoerd, dat het zich verwijderen zonder toestemming, in strijd is met de goede orde in het vluchtoord, terwijl de werkzoekende vluchtelingen spoedig ten laste van de staat zouden komen, indien zij onmiddellijk geen werk kunnen vinden, of dikwijls tot ontucht vervallen, om in hun

levensonderhoud te kunnen voorzien. De gevaren, die meisjes tussen 14 en 17 jaar en ouder, geheel onbeschermd en zonder toezicht, in een hun vreemde stad lopen, zijn naar het inzicht van de regeringscommissaris, vooral in de tegenwoordige tijdsomstandigheden, zeer groot. Daarom roept hij de medewerking van de burgemeester in, ten einde te verkrijgen, dat personen, die geen vergunning hebben het vluchtoord te verlaten, ook niet door de directies van fabrieken, enz. in loondienst worden genomen, doch naar het vluchtoord worden teruggezonden. Indien men werkkrachten nodig heeft, kan men zich, onder overlegging van enig bewijs, dat daarin niet door Nederlandse werkkrachten is in voorzien, tot de regeringscommissaris wenden; alsdan zal getracht worden, de gevraagde arbeiders uit de vluchtelingen te kiezen.

Inderdaad hebben vele vluchtelingen (meisjes) in de laatste tijd werk gevonden op de gloeilampenfabrieken, de sigarenfabrieken van de firma Mignot en De Block, een strohulzenfabriek en enige kleinere instellingen.

17 oktober 1915

Nederlands-Vlaamse bijeenkomst.

De Nederlands-Vlaamse bijeenkomst, georganiseerd door de Haagse afdeling van het Algemeen Nederlands Verbond, heeft gisteren namiddag in de dierentuin plaats gehad, onder leiding van de heer Arnold Spoel en met medewerking van mevrouw Flothuis-Van Dommelen, mej. Nelly Burgdorffer, mej. Jolia Andreoli en mej. Bertha Reeser, benevens een mannenkoor en een "Roemeens zigeunerorkest."

De bijeenkomst werd geopend met een korte welkomstrede van de heer Kiwiet de Jonge, de algemene bondsvoorzitter, die zegde, dat deze bijeenkomst welke geen ander doel had dan nadere kennismaking tussen Nederlanders en Vlamingen te bevorderen, indien zij slaagt, zal worden gevolgd door andere bijeenkomsten. Deze zullen een enigszins andere vorm hebben nl. de vorm, welke de bestuurders zich oorspronkelijk hadden gedacht ook voor deze bijeenkomst. Die bestuurders evenwel, zo zegde de voorzitter, worden ook al heen en weer geslingerd door de stormen rondom.

Na de rede van de bondsvoorzitter werden de Brabançonne en het Wien Neerlandsch Bloed gespeeld; het tweede lied werd meegezongen.

Later zong men nog de Vlaamse Leeuw en hoorde men verschillende Nederlandse – Hollandse zowel als Vlaamse – liederen en voordrachten, o.a. Guido Gezelle's De Slag der Gulden Sporen, voorgelezen door mevrouw Flothuis.

19 oktober 1915

De ongeveer 130 Belgische vluchtelingen, die nog te Hengelo vertoeven, hebben als bewijs van hun dankbaarheid aan het comité tot steun der vluchtelingen aldaar een bronzen beeld aangeboden. Het is een jaar geleden, dat ze daar aankwamen.

30 oktober 1915

Ingezonden stukken – Belgische kinderen.

Enige weken geleden heeft de vereniging "Tehuis voor Belgische kinderen" te Amsterdam, een oproep gedaan om huisvesting te verzoeken voor een groot aantal Belgische weeskinderen, welke

oproep niet onverhoord bleef en een groot aantal Hollandse huisvaders, bewogen door de ellende waarin die kinderen verkeerden, boden hen door bemiddeling van bedoelde vereniging, liefderijk een plaats in hun gezin aan.

Tot onze spijt konden we slechts een 20-tal kinderen, in ons doorgangshuis reeds aanwezig, plaatsen, daar de 187 Belgische wezen welke volgens ons gedane mededelingen van een afgevaardigde van de Belgische consul-generaal te Londen en een Canadese journalist, die speciaal uit Londen waren overgekomen om deze kinderen te helpen redden en welke kinderen in Andenne zouden zijn samengebracht, niet konden doorreizen naar Nederland. Ons bestuur en het Leidse huisvestingscomité namen toen onverwijld maatregelen om bedoelde kinderen uit hun ellende te gaan verlossen, en zonden een expeditie naar Andenne. De heer Kellenaers uit Leiden ging zelf mee. In Andenne aangekomen was de bevolking zeer verbaasd over de aanwezigheid van zoveel weeskinderen in haar midden en het gehele verhaal bleek spoedig een kletspraatje van de ergste soort te zijn.

We maken dus onze verontschuldiging dat we vele mensen nodeloos hebben lastig gevallen met een verzoek waarmee wij zelf misleid zijn geworden, ofschoon natuurlijk geheel te goeder trouw. Vooreerst verwachten we geen kinderen meer, maar mochten aan ons nog verzoeken om plaatsing van Belgische kinderen toekomen, dan zullen we ons gaarne wenden tot hen die zo edelmoedig waren zich over het lot van ongelukkige noodlijdende Belgische kinderen te willen ontfermen.

Hoogachtend,

Namens het bestuur,

C.F.J. Brands,
Voorzitter

In het bulletin der Belgische comités en der Belgische instellingen in Nederland, het driemaal per jaar te 's Gravenhage verschijnend orgaan, schrijft Arthur Buysse, een van de leden der redactie, onder het opschrift Dankbaarheid het volgende:

Kon de oorlog morgen eindigen, hadden wij het geluk naar ons vaderland terug te keren en de ouders en vrienden te omhelzen, die daar leven in bange toestanden, wij zouden vooraleer Hollands grondgebied te verlaten onze dankbaarheid willen uitdrukken over een grote natie, die veel voor ons heeft gedaan. Ik wil niet zo lang wachten om mijn erkentelijkheid neer te schrijven en nu wat mij betreft, nooit zal ik de gastvrijheid vergeten die de ongelukkige Belgen hier ontvangen hebben.

In de eerste maanden van de oorlog zijn duizenden arme ongelukkige Belgen naar Holland uitgeweken. Zij zijn hier met open armen en met broederlijkheid ontvangen. Dadelijk nam de regering maatregelen met die kalme organisatiegeest en die indrukwekkende menslievendheid die iedereen bewonderd heeft. Niet alleen het hoger bestuur nam de moeilijke verzorging op zich, maar de openbare besturen van elke stad, van elk dorp wedijverden om de ongelukkigen behulpzaam te zijn. En het voorbeeld door de regering en door al de besturen gegeven, bracht het gevoel van menselijke solidariteit tot in de intimiteit van ieder huisgezin. Rijke burgers stelden huizen en villa's ter beschikking van steuncomités en ik heb arme mensen ontmoet die nochtans woning en kleding verschafften aan Belgische noodlijdenden. Vergeten wij nooit dat het dank aan Holland is dat de Belgen die in het vaderland zijn gebleven, niet in grote ellende verkeren en dat het dank aan

Holland is dat wij, die uitgeweken zijn, vrij kunnen schrijven en vrij kunnen spreken.

Wij zijn in staat gesteld geweest ons Belgisch leven in te richten. Wij hebben onze maatschappijen, onze dagbladen, en onze jongere geslachten kunnen hier studeren in Belgische scholen en in Hollandse universiteiten.

Velen onder ons die deel uitmaken van de wetenschappelijke afdelingen, die onder de talentvolle leiding van de heer Dupont ingericht zijn in het Belgisch comité van Den Haag, zullen met mij bekennen dat wij hier op ontwikkelingsgebied oneindig veel geleerd hebben. Vroeger zonden enkele families hun kinderen naar den vreemde om hun onderwijs te vervolledigen. Thans zijn duizenden Belgen naar die leerschool gekomen, waar de Nobelprijzen niet zelden zijn, en een groot aantal intellectuelen zal met een rijke voorraad van nieuwe kennis naar het vaderland terugkeren. Diegenen die met ons naar het Westland gegaan zijn, die de coöperatieve inrichtingen van Friesland hebben gezien, die weten wat landbouwonderwijs is te Boskoop en vooral te Wageningen, zullen op landbouwgebied wel veel meer geleerd hebben.. En dat is slechts een enkele tak van de algemene wetenschap. Holland is een merkwaardig land dat wij niet genoeg kenden en in de ontzettende ramp die ons vaderland heeft geteisterd, hebben wij toch deze troost gevonden, dat wat wij hier gezien en geleerd hebben, ons later helpen zal in de heropbeuring van ons dierbaar België.

Wij zijn door de rampen van de tijd niet in staat onze dankbaarheid meer dan in woorden te betuigen, maar de dag zal komen – kan het morgen zijn! – dat wij ons terug in een hersteld België zullen bevinden en dat wij de gelegenheid zullen hebben aan onze landgenoten te vertellen met welke gastvrijheid wij hier zijn

ontvangen geweest. Wanneer wij later in de familiekring – waar helaas veel van onze kinderen zullen ontbreken – bij winteravonden de droevige geschiedenissen van de oorlog zullen herinneren, zullen wij ook meer dan een gevoel van dankbaarheid uitdrukken jegens de Nederlanders, die ons in de dagen van bittere ellende en trots de moeilijkste omstandigheden de moed hebben gegeven om op betere dagen te wachten.

Landgenoten! Laat ons steeds herinneren dat wij hier vrij geademd hebben en dat Nederland op stoffelijk en wetenschappelijk gebied alles gedaan heeft wat in zijn macht was. Dat voel ik diep, thans wil ik slechts mijn dankbaarheid uitdrukken, maar later hoop ik wel die overtuiging door bewijzen te bevestigen.

4 november 1915

Amsterdam – De Antwerpse diamantbewerkers.

In de woensdag 27 oktober gehouden vergadering van de bondsraad van de Algemene Nederlandse Diamantbewerdersbond zijn aangenomen de voorstellen van het bestuur tot het vaststellen van bepalingen nopens toelating van leden van buitenlandse zusterorganisaties gedurende het oorlogstijdperk.

Die voorstellen luiden:

Art. 1. Leden van in oorlogvoerende landen gevestigde zusterorganisaties kunnen worden toegelaten tot het lidmaatschap onder de voorwaarden, omschreven in de volgende artikelen.

Art. 2. De in art. 1 bedoelde personen worden ingeschreven in de bondsregisters en uit hen wordt een administratieve groep gevormd, genaamd Admittenten C.

Art. 3. Zij betalen, als zij werken, een contributie van 75 cent per week.

Art. 4. Zij worden in het genot gesteld van uitkeringen bij werkstaking, uitsluiting en slachtofferschap.

Art. 5. Zij zijn onderworpen aan alle bepalingen van de statuten, het huishoudelijk reglement, de besluiten van bondsvergaderingen, bestuur en bondsraad en aan de administratieve voorschriften, met uitzondering van die betreffende de bedragen der contributie en betreffende de uitkeringen, uitgezonderd die betreffende de uitkeringen, genoemd in het vorenstaande artikel 4.

Art. 6. Na het einde van het oorlogstijdperk kunnen zij worden toegelaten tot het gewone lidmaatschap, onder inachtneming van de desbetreffende bepalingen der statuten.

In zijn toelichting zegde de voorzitter, de heer Henri Polak, dat de indiening van dit voorstel betekent een wijziging in het standpunt door bestuur en bondsraad totnogtoe ingenomen. De lange duur van de oorlogstoestand maakt het nodig in deze hun standpunt te wijzigen en te pogen tot een bevredigende oplossing te geraken. Bestendiging van hun houding, in het begin van de crisis ingenomen, is op de duur niet mogelijk. Ook de bondsraadsleden wensten, blijkens de stemmingen bij onderscheidene voorstellen en verzoeken dienaangaande gehouden, telkens in groter aantal voor een regelende oplossing.

Totnogtoe waren de werkloze leden van de A.D.B. (Antwerpse Diamantbewerkerbond) geheel aangewezen op onderstand van het steuncomité, buiten elk organisatorisch verband. De werkenden contribueerden, doch zonder rechten. Zulk een noodtoestand was geboden aan het begin van de oorlogstijd,

omdat men toen onmogelijk kon voorzien wat stond te gebeuren, noch wat betreft de duur van de oorlog, noch de toestand waarin de industrie en diens gevolg de organisatie zou geraken.

Bovendien zouden zulke verhoudingen ook gevaren voor de organisatie kunnen veroorzaken. Er zijn onder de betrokkenen elementen die op de duur niet ongeneigd zouden zijn buiten de organisatie te gaan werken. Ook om deze reden dus is aanneming der voorstellen nodig.

Met de commissie, uit hun midden gekozen, hebben herhaalde conferenties plaats gehad. Ten laatste is haar toegezegd, dat binnenkort een regeling zou worden voorgesteld. Verleden week hield men een vergadering met bedoelde commissie, waarin het voorstel werd besproken. Dit vond bij haar algemene instemming.

De beide eerste punten van het voorstel zijn van administratieve aard. Met het laatste punt is niet bedoeld thans tot een schifting over te gaan, doch later, wanneer normale tijden zijn ingetreden na te gaan, wie wel en wie niet tot het gewone lidmaatschap kan worden toegelaten. Nu eenvoudig: wie lid was van de A.D.B., kan worden ingeschreven, nemen wij dus over, aldus de voorzitter. Zij kunnen evenals tevoren werken op onze fabrieken. De te betalen contributie is voor de ook voor hen te maken kosten, als vak-actie, administratie, weekblad, enz. Het verschil in contributiebedrag, tussen onze leden en hen, kan door hen dan worden aangewend ter betaling van fondsenpremies, voor uitkeringen die zij niet van onze organisatie bekomen.

Voor de werklozen zullen wij trachten, evenals voor onze leden, ook uitkering van het gemeentelijk werkloosheidsfonds te verkrijgen.

Aan velerlei ontevredenheid zal alzo een einde worden gemaakt en een gevaar voor onze organisatie worden voorkomen.

In dezelfde bondsvergadering is besloten bij referendum onder de leden uit te maken, of er dit jaar een jaarlijkse vergadering met de daarbij behorende verkiezingen zal plaats hebben. De bondsraad is van mening dat het beter is, met het oog op de drukke werkzaamheden van het bestuur als gevolg van de crisistoestand, beide ook ditmaal achterwege te laten.

17 november 1915

Belgisch comité te Londen.

Bij besluit van de koning der Belgen van 1 november 1914 was er te Londen een commissie in het leven geroepen, wiens taak het is om, in overleg met de Engelse overheid en particuliere inrichtingen de belangen te behartigen van de Belgische vluchtelingen in Engeland.

Bij besluit van de koning der Belgen zijn thans benoemd tot leden van die commissie: J. Warnant, plaatsvervangend Belgisch senator, Ortegat en E. H. G. Standaert, leden van de Belgische kamer.

Aan het lid der Belgische kamer, L.I.M. Maeyersoën en E. Cartier de Marchienne, gezant van België te Peking, is ontslag verleend als leden der commissie.

20 november 1915

Het Utrechts provinciaal comité tot hulp en ondersteuning van vluchtelingen heeft een supplement uitgegeven van zijn opgave van vluchtelingen, die verblijf houden of gehouden hebben in de provincie Utrecht.

Van de 30 Utrechtse gemeenten, welke aanvankelijk vluchtelingen opnamen, zijn er thans nog 21, welke onderdak verlenen; het sterkst zijn belast Amersfoort (2496), Utrecht (795), Zeist (168), Baarn (165), Soest (110) en Doorn (98).

Wij ontvangen het programma van de tweede cursus van de "Extension Universitaire Belge – Belgische Hogeschooluitbreiding" te Oxford. Behalve deze Hollandse vertaling van het opschrift en één in het Engels opgegeven onderwerp is het gehele programma in het Frans gesteld.

De cursus is de 9e van deze maand reeds begonnen met een lezing van Goblet d'Alviella, minister van staat, over "topics on the war." De verdere sprekers zijn prof. van der Essen (Leuven) over de sympathie der Amerikanen voor België en de Duitse propaganda in Amerika; prof. Mertens (Leuven) over de moderne opvatting van de stoffelijke wereld; prof. Corbiau (Leuven) over de vereniging van de verschillende economische krachten in de coöperatie; mr. F. de Visscher (Brussel) over de grondwettelijke vrijheden in Duitsland en het huis Hohenzollern; prof. Henry (Leuven) over ontplofbare stoffen uit scheikundig oogpunt; prof. van der Linden (Luik) over Leuven in de middeleeuwen – legende en geschiedenis; prof. Steels (Gent) over de staat van de natuurkunde; prof. de Cock (Antwerpen) over het Engelse parlement en het Engelse kiesstelsel; prof. Ranwez (Leuven) over de voeding en de voedselvoorziening; prof. Charles de Visscher (Gent) over de zeeoorlog en het volkenrecht; prof. Thereau (Leuven) over de geologische vorming van Europa en de oorlog; prof. Merten (Gent) over scherpzinnigheid en de meetkundige zin; prof. Delmareel (Leuven) over de ontwikkeling van de grote Duitse scheikundige nijverheid.

21 november 1915

Van de Belgische grens.

Men schrijft van de Belgische grens aan de Nieuwe Courant:

De vlucht van vele gezinnen vangt aan onze grenzen weer aan. Heden werden ongeveer 50 personen van het doorgangskamp Hulst naar het vluchtoord Uden overgebracht, mannen, vrouwen en kinderen, die door de armoede, die in België heerst, door de Duitsers zelf waren doorgelaten. Men verwacht er dezer dagen nog meer. Van regeringswege zullen er maatregelen moeten worden genomen tegen het overbrengen van besmettelijke ziekten.

30 november 1915

Belgische Joodse kinderen.

De heer L. Weijl, directeur van het Joods huisvestingscomité te Leiden, is gisteren aldaar aangekomen met 13 noodlijdende kinderen uit Antwerpen. De kinderen zullen bij particulieren worden ondergebracht.

1 december 1915

2 december 1915

's Gravenhage. Belgische dankbaarheid.

Burgemeester en wethouders hebben de gemeenteraad mededeling gedaan van het volgende door hen ontvangen schrijven:

Willebroek, de 5^e november 1915.

Wij hebben de eer U te melden, dat de besturende Commissie der burgerlijke Godshuizen van onze gemeente, in haar laatste zitting, op voorstel van de heer voorzitter, besloten heeft, uit dankbaarheid tegenover Nederlands residentiestad, waar onze weeskinderen, gedurende een vol jaar de gulhartigste gastvrijheid genoten, de naam der gemeente 's Gravenhage te beitelten in de marmeren eretafels, die bij de ingang van ons liefdadig gesticht, de namen van zijn weldoeners vereeuwigen.

Gezegde vergadering heeft ons tevens gelast om u te aanzoeken, mijn heren, haar gevoelens van diepe erkentelijkheid en achting te willen overbrengen aan de brave en menslievende bevolking van 's Gravenhage voor al het goede, dat zij onze weesjes heeft bewezen.

4 december 1915

's Gravenhage

De Belgische school.

De hier ter stede gestichte Belgische school is thans ruim een jaar gevestigd in het gebouw der openbare burgerschool aan de Koningin Emmakade 119. Burgemeester en wethouders hebben zich van de aanvang af op het standpunt geplaatst, dat de ontwikkeling van die school door het gemeentebestuur zoveel mogelijk moet worden bevorderd, afgezien van andere overwegingen reeds alleen omdat door haar bestaan voorkomen werd, dat een aantal kinderen, die de Nederlandse taal niet of slechts gebrekkig verstaan en die onderwijs hebben genoten, dat bij het op de lagere scholen der gemeente gegeven onderwijs in zo goed als geen enkel opzicht aansluit, tot deze scholen zouden moeten worden toegelaten.

Bij de aanvang van het nieuwe schooljaar bleek het aantal leerlingen in die mate op de school te zijn toegenomen, dat elke beschikbare ruimte moest worden gebruikt, ja zelfs enkele kleine klassen in de gangen moesten worden geplaatst. Na verschillende andere oplossingen te hebben overwogen, zijn burgemeester en wethouders tot de overtuiging gekomen, dat het best verbetering kon worden gebracht door de bij de school behorende ambtswoning mede in gebruik af te staan.

Het nieuwbenoemde hoofd der school heeft zich bereid verklaard voorlopig een andere woning te huren. Hem zal worden uitgekeerd een vergoeding van 350 gulden per jaar; bovendien behoren hem, naar burgemeester en wethouders menen, vergoed te worden de hogere kosten en te zijner tijd ook de verhuiskosten, die uit deze regeling voortvloeien. Burgemeester en wethouders vragen een voorlopig krediet voor dit doel van 200 gulden.

8 december 1915

Na de uittocht der Belgen uit hun eigen land in het begin van de oorlog had de Franse regering ten einde te hulp te komen aan de Belgische vluchtelingen, het besluit genomen, dat de Franse bank aan die vluchtelingen de biljetten van de Nationale Bank van België tegen de parikoers zou inwisselen, niettegenstaande de waardevermindering, die het Belgische bankbiljet ondergaan had. Deze bepaling heeft aanleiding gegeven tot een ongeoorloofde handel in Belgisch bankpapier, die gedreven werd door uitgeweken Brusselse financiers en waaraan de Franse justitie nu een eind gemaakt heeft. De voorzitter van de onderneming, en enige Belgische wisselagenten zijn te Parijs in hechtenis genomen. De *Matin*, waaraan wij het bovenstaande ontlenu, deelt in verband hiermee het volgende mede:

Toen in februari het Belgische bankbiljet in België en Nederland ongeveer 35 tot 40 procent in waarde verminderd was, gingen sommigen van de thans aangehouden financiers naar Nederland en België, waar zij, onder het verspreiden van pessimistische geruchten, die een nieuwe daling van het Belgische geld uitlokten, tegen ongehoord lage prijzen papier opkochten. Daarna verkochten zij in Engeland bij de Engelse Bank, die dezelfde gunstige voorwaarden toestond als de Franse, de in Nederland en België opgekochte biljetten tegen parikoers. De Engelse bank ontdekte weldra, dat zij de dupe was van de Belgische financiers.

De maatregelen, die de Bank nam, maakte het de Brusselse heren onmogelijk hun zaakjes op te knappen. Zij gingen naar Frankrijk. De Franse Bank dacht zich tegen de praktijken der heren te beveiligen door vast te stellen, dat Belgische vluchtelingen te Parijs niet meer dan 300 frank in de veertien dagen tegen de parikoers konden inwisselen. Maar de Brusselse financiers lieten zich door deze maatregel niet afschrikken. Ze hadden weldra een groot aantal arme stakkers van Belgische vluchtelingen in dienst, die tegen een heel kleine vergoeding elke veertien dagen 300 frank van het in België en Nederland tegen schandeprijzen opgekocht Belgisch bankpapier, bij de Franse Bank gingen verkopen tegen parikoers. De Brusselse financiers, Boulanger, Devries en de gebroeders Samuel, hadden zich zelfs tot een soort bank, Comité belge geheten, verenigd, waar zich ook nog een gewezen chauffeur van Leopold II in interesseerde.

De justitie te Parijs heeft nu aan het geknoei van deze "bank" een einde gemaakt. De Belgische kolonie te Parijs heeft, naar de *Matin* verder mededeelt, een vergadering belegd om maatregelen te beramen ten einde voor het vervolg te beletten, dat de goede reputatie van fatsoenlijke Belgen, die naar Parijs uitgeweken zijn,

door slechte elementen in opspraak wordt gebracht. En naar uit Havre aan de *Matin* gemeld wordt, heeft de Belgische regering besloten in het proces tegen Boulanger, Devries en Co. zich civiele partij te stellen, opdat dezen gedwongen zouden worden van het aan hun land onttrokken geld zoveel mogelijk terug te geven.

9 december 1915

Uit Frankrijk.

Wij hebben gisteren reeds gemeld, dat de aanhouding van de Brusselse financiers te Parijs, die een ongeoorloofde handel in Belgisch bankpapier dreven, bevreemding gewekt heeft onder de Belgische burgers daar, die met ergernis het optreden van de firma Boulanger, Devries en Samuel hadden aangezien. Het ongestraft optreden van deze heren had reeds geruime tijd de verbazing gaande gemaakt. Een lid der Belgische kolonie te Parijs heeft tegen een vertegenwoordiger van de *Matin* gezegd, dat de onbeschaamdheid van die individuen, die met hun schandelijke handel een massa geld verdienden, zo ver ging, dat zij geregeld aan de maire van hun arrondissement de ondersteuning gingen innen, die hun als Belgische vluchteling was toegewezen. Hun brutaliteit was van die aard, dat ze, toen ze voor het eerst op de vingers getikt werden, de schuld gaven aan de tussenpersonen, die in hun dienst waren – arme drommels zonder werk. En ze kregen zelfs gedaan, dat die arme Belgen in een concentratiekamp opgesloten werden. Reeds maanden geleden hadden verscheidene Belgen de leden van de onderneming Boulanger, Devries en Samuel gesommeerd om voor een ereraad te verschijnen, wat ze echter geweigerd hadden.

10 december 1915

De Belgische vluchtelingen, die thans nog te Haarlem vertoeven en door de regering worden gesteund, hebben de aanzegging gekregen, dat zij op 21 dezer naar het kamp te Ede kunnen vertrekken. Doen zij dit niet, dan houdt op 20 dezer de steun van de regering op. Slechts enkele vluchtelingen, die behoren tot de zogenaamde pauvres honteux, zijn daarvan uitgesloten.

11 december 1915

Aan de *Matin* hebben we dezer dagen het relaas ontleend van de te Parijs aangehouden Belgische financiers, die een schandelijke handel gedreven hadden in Belgisch bankpapier. Wij hebben daarbij op gezag der *Matin* de namen der schuldigen genoemd. Een lezer deelt ons thans mede, dat wij de naam van het hoofd van de bende, Gaston Haardt, een Brussels bankier, die ook door de *Matin* benoemd is, niet vermeld hebben. Wij doen dat dus nog bij deze op gezag van de lezer. In de *Matin* is deze naam ons dus blijkbaar ontgaan en het blad is niet meer tot onze beschikking om het er thans op na te slaan.

12 december 1915

De Belgische consul te 's Hertogenbosch heeft een algemene telling uitgeschreven van alle in zijn ambtsgebied verblijf houdende Belgen. Niet alleen vluchtelingen, die tengevolge van de tijdsomstandigheden aldaar verblijven, maar alle Belgen zijn in de telling begrepen. De consul is tot deze maatregel overgegaan, naar aanleiding van de vele aanvragen om inlichtingen, die tot hem worden gericht, en heeft, om zijn doel te bereiken, een beroep gedaan op de bereidwilligheid van de burgemeesters in de provincie Noord-Brabant.

14 december 1915

In een nota naar aanleiding van het verslag over een suppletoire binnenlandse zakenbegroting 1914 (diversen) deelt de minister mede, dat pogingen om voor de vluchtelingen in België werk te vinden, niet zijn aangewend, omdat de bijzondere toestanden daar te lande het voor de Nederlandse regering niet mogelijk hebben gemaakt in die richting werkzaam te zijn. Echter wordt hier te lande zoveel doenlijk werk verschaft ten behoeve van de wederopbouw van België, terwijl ook op andere wijze getracht wordt lediggang te keren.